

УДК: 346.52

Апанасенко К. І., к.ю.н.,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін Чернігівського
державного технологічного
університету

ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА, ЩО РЕГУЛЮЄ ДОЗВІЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

У статті автор аналізує норми цивільного, господарського, адміністративного, кримінального і трудового законодавства, які визначають засади відповідальності за порушення законодавства у сфері видачі документів дозвільного характеру.

***Ключові слова:** дозвільна система у сфері господарської діяльності, дозвільне законодавство, відповідальність, правопорушення у сфері видачі документів дозвільного характеру.*

В статье автор анализирует нормы гражданского, хозяйственного, административного, уголовного и трудового законодательства, которые определяют основы ответственности за нарушения законодательства в сфере выдачи документов разрешительного характера.

***Ключевые слова:** разрешительная система в сфере хозяйственной деятельности, разрешительное законодательство, ответственность, правонарушения в сфере выдачи документов разрешительного характера.*

In the article author analyses norms of civil, economical, administrative, criminal and labour legislation which fix fundamentals of a responsibility for offences of the legislation in sphere of an issuing of documents of permital character.

***Key words:** permital system in sphere of an economic work, permital legislation, responsibility, offences in sphere of an issuing of documents of permital character.*

Минуле десятиліття позначилось для України започаткуванням та проведенням цілого ряду структурних реформ, включаючи адміністративну, регуляторну, податкову, земельну, реформу у галузі митної справи. Суттєвим чином було реформовано господарське законодавство. Протягом останніх семи – восьми років у господарському законодавстві з'явилися цілі інститути, яких раніше не існувало, або норми яких викладені в абсолютно новій редакції. Мова йде про інститути підтвердження відповідності, дозвільної системи у сфері господарської діяльності, державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності та інші. Тому актуальним видається дослідження основних напрямків змін у регулюванні господарських правовідносин, зокрема, дозвільних відносин у сфері господарської діяльності.

Адміністративно-правові аспекти дозвільної системи досліджувались Гуменюком В. А. [1], Лихачовим С. В. [2], Харитоновим О. В. [3], Солошкіною І. В. [4], Подліневим С. Д. [5] та іншими вченими. Окремі проблеми функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності аналізувались вченим-господарником Трушем І. В. [6; 7], а також автором цієї публікації [8; 9]. Поки що недослідженими у науковій літературі залишаються питання відповідальності за порушення дозвільного законодавства.

Метою даного дослідження є аналіз норм законодавства, що визначають засади відповідальності за правопорушення у сфері видачі документів дозвільного характеру, встановлюють конкретні санкції за такі порушення й механізм притягнення до відповідальності порушників дозвільного законодавства.

Основні правила відповідальності за порушення дозвільного законодавства викладені у статті 10 Закону України „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” від 6 вересня 2005 р. Аналіз норм цієї статті у сукупності з іншими положеннями Закону дозволяє зробити наступний висновок щодо суб'єктів відповідальності за порушення вимог законодавства з питань видачі документів дозвільного характеру та видів відповідальності за вказані правопорушення:

– керівники та інші посадові особи дозвільних органів, які, відповідно до законодавства, мають повноваження приймати рішення щодо видачі документів дозвільного характеру, державні адміністратори, міські голови міст обласного та республіканського Автономної Республіки Крим значення, голови районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, що забезпечують організаційне та матеріально-технічне забезпечення дозвільних центрів та державного адміністратора, несуть дисциплінарну, матеріальну, адміністративну, кримінальну відповідальність;

– дозвільні органи та органи державної влади і місцевого самоврядування, у штаті яких працюють державні адміністратори, можуть бути притягнені до цивільної відповідальності;

– посадові особи суб'єктів господарювання несуть адміністративну, матеріальну, кримінальну і дисциплінарну відповідальність;

– суб'єкти господарювання - господарсько-правову відповідальність.

Закон не встановлює відповідальності у сфері видачі документів дозвільного характеру керівників обласних державних адміністрацій, уповноваженого органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим. Закон України № 3993 від 3 листопада 2011 р., що передбачив створення дозвільних центрів обласними державними адміністраціями, уповноваженим органом виконавчої влади АРК, не передбачив відповідних змін до статті 9-1 Закону.

Коротко проаналізуємо діючі норми кримінального, адміністративного, господарського, цивільного й трудового законодавства, що визначають умови притягнення до відповідальності за порушення дозвільного законодавства.

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. не містить окремої статті, яка б встановлювала склади злочинів саме за порушення дозвільного законодавства посадовими особами дозвільних органів або державними адміністраторами, міськими головами міст обласного та республіканського Автономної Республіки Крим значення, головами районних, районних у місті Києві державних

адміністрацій, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, посадовими особами суб'єктів господарювання. Якщо в процесі застосування дозвільного законодавства вказані посадові особи допустили зловживання владою або службовим становищем, перевищення влади або службових повноважень тощо, вони притягаються до **кримінальної відповідальності** за відповідні злочини, передбачені Розділом XVII КК України „Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг”.

Деякими статтями КК України передбачено кримінальну відповідальність за здійснення окремих видів господарської діяльності (господарських операцій) за відсутності передбаченого законом документа дозвільного характеру. До кримінальної відповідальності за такі діяння можуть бути притягнені посадові особи відповідних суб'єктів господарювання.

Так, статтями 246, 248, 265, 268 КК України передбачено кримінальну відповідальність за незаконну порубку лісу, незаконне полювання, незаконне поводження з радіоактивними матеріалами, незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини. Такими незаконними діяннями може бути здійснення відповідних господарських операцій (порубки лісу, полювання тощо) за відсутності передбачених законом документів дозвільного характеру.

Наприклад, статтею 268 КК України передбачається кримінальна відповідальність за незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини: ввезення на територію України чи транзит через її територію відходів або вторинної сировини без належного дозволу караються штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років. Ввезення на територію України чи транзит через її територію речовин або матеріалів, що належать до категорії небезпечних відходів, які забороняються до ввезення, караються штрафом від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк до трьох років. Законом України „Про Перелік документів дозвільного характеру” від 19 травня 2011 р.

(позиція 75 додатку) передбачається такий документ дозвільного характеру, як дозвіл на транскордонне перевезення небезпечних відходів. Статтею 34-1 Закону України „Про відход” визначається порядок надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів. Отже, транскордонне перевезення небезпечних відходів за відсутності відповідної згоди становить об’єктивну сторону злочину, передбаченого ст. 268 КК України.

2. Адміністративна відповідальність посадових осіб дозвільних органів та державних адміністраторів, міських голів міст обласного та республіканського Автономної Республіки Крим значення, голів районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій за порушення вимог законодавства з питань видачі документів дозвільного характеру передбачена нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема статтями 166-10 і 188-38 цього Кодексу.

На підставі статті 166-10 КУпАП до адміністративної відповідальності можуть бути притягнені посадові особи дозвільних органів та державні адміністратори, а на підставі статті 188-38 КУпАП – також міські голови міст обласного та республіканського Автономної Республіки Крим значення, голови районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, які не виконують приписи посадових осіб спеціально уповноваженого органу з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності про усунення порушень порядку видачі документів дозвільного характеру.

Відповідно до ст. 166-10 КУпАП неповідомлення або несвоєчасне повідомлення дозвільним органом або адміністратором суб’єкта господарювання про прийняття рішення про відмову у видачі такого документа у строк, встановлений законом, тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти до п’ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення строків прийняття дозвільним органом рішення про видачу документа дозвільного характеру, неповідомлення адміністратором суб'єкта господарювання про одержання від дозвільних органів відповідних документів у строк, встановлений законом, тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії, передбачені частиною першою або другою статті 166-10, вчинені посадовою особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'ятдесяти до сімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Безпідставна відмова дозвільним органом суб'єкту господарювання у видачі документа дозвільного характеру тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Згідно зі ст. 188-38 КУпАП невиконання приписів посадових осіб спеціально уповноваженого органу з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності щодо усунення порушень порядку видачі документів дозвільного характеру тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Відповідно до ст. 221 КУпАП справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. ст. 166-10, 188-38 цього Кодексу, розглядають судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП протоколи про адміністративні правопорушення мають право складати:

– уповноважені на те посадові особи спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування, державної регуляторної політики та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та його територіальних органів – про правопорушення, передбачені ст. ст. 166-10, 188-38 КУпАП;

– уповноважені на те посадові особи міських рад міст обласного або республіканського Автономної Республіки Крим значення (їх виконавчих органів),

районних і районних у місті Києві державних адміністрацій, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій - державні адміністратори - про правопорушення, передбачені частиною другою статті 166-10 КУпАП (в частині порушення місцевим дозвільним органом строків прийняття рішення про видачу документа дозвільного характеру).

Спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування, державної регуляторної політики та дозвільної системи у сфері господарської діяльності на даний час є Міністерство економічного розвитку і торгівлі України відповідно до абз. 3 п. 1 Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, затвердженого Указом Президента України від 31 травня 2011 р. № 634/2011.

Зміст та порядок оформлення протоколу про адміністративне правопорушення державними адміністраторами визначаються статтею 256 КУпАП. Порядок складання протоколів про адміністративні правопорушення за порушення порядку видачі документів дозвільного характеру посадовими особами уповноваженого органу, оформлення та зберігання матеріалів про відповідні адміністративні правопорушення визначаються наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва „Про затвердження Порядку оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення за порушення порядку видачі документа дозвільного характеру” від 5 квітня 2007 р. № 4.

Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачається також адміністративна відповідальність посадових осіб суб'єктів господарювання у сфері видачі документів дозвільного характеру.

Відповідно до ст. 164 КУпАП провадження господарської діяльності без одержання дозволу, іншого документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом, тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва і сировини чи без такої.

Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за те ж порушення, тягнуть за собою накладення штрафу від тридцяти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знявця виробництва і сировини чи без такої.

Надання суб'єктом господарювання дозвільному органу або адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства тягне за собою накладення штрафу від сорока до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність не за всі можливі незаконні дії посадових осіб дозвільних органів і державних адміністраторів у дозвільних відносинах сфери господарської діяльності. Так, не передбачається адміністративна відповідальність за дії (бездіяльність) відповідних посадових осіб щодо несвоєчасної видачі (невидачі) дублікатів документів дозвільного характеру, переоформлених документів дозвільного характеру, правопорушення у сфері ведення Реєстру документів дозвільного характеру, безпідставне анулювання документів дозвільного характеру тощо.

За такі незаконні діяння, як і ті, що передбачені ст. ст. 166-10 і 188-38 КУпАП, посадові особи дозвільних органів, державні адміністратори можуть бути притягнені до **дисциплінарної відповідальності** у порядку, визначеному Законами України „Про державну службу” (ст. 14), „Про службу в органах місцевого самоврядування” (ст. 19), „Про засади запобігання і протидії корупції” (розд. IV).

Мінекономіки, як спеціально уповноважений орган з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності, може ініціювати звільнення з посади державного адміністратора у разі порушення ним вимог законодавства з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності. За результатами перевірки додержанням вимог законодавства з питань видачі документів дозвільного характеру та/або за інших підстав, передбачених законодавством, Мінекономіки на

підставі відповідних підтверджувальних документів готує лист-подання і надсилає його відповідному міському голові (голови місцевої державної адміністрації). На підставі цього листа-подання відповідний міський голова (голова місцевої державної адміністрації) може видати розпорядження про звільнення з посади державного адміністратора відповідно до чинного законодавства (копія цього розпорядження протягом десяти календарних днів після його видання надсилається до Мінекономіки) (п. 4.5 Порядку погодження кандидатур на призначення та звільнення з посади державного адміністратора, затвердженого наказом Держкомпідприємництва України від 8 вересня 2010 р. № 286).

4. Керівники та інші посадові особи дозвільних органів, які, відповідно до законодавства, мають повноваження приймати рішення щодо видачі документів дозвільного характеру, державні адміністратори, міські голови міст обласного та республіканського Автономної Республіки Крим значення, голови районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, що забезпечують організаційне та матеріально-технічне забезпечення дозвільних центрів та державного адміністратора, можуть бути притягнені до **матеріальної відповідальності** за порушення своїх посадових обов'язків, пов'язаних з виконанням дозвільного законодавства, якщо відповідному органу державної влади (органу місцевого самоврядування) було заподіяно шкоду внаслідок таких порушень. Правила притягнення до матеріально-правової відповідальності в даному випадку визначаються Розділом IX Кодексу законів про працю України, Законами України „Про засади запобігання і протидії корупції”, „Про службу в органах місцевого самоврядування”, „Про державну службу”, статутами територіальних громад.

Відповідно до ст. 23 Закону України „Про засади запобігання і протидії корупції”, ст. 24 Закону України „Про службу в органах місцевого самоврядування” збитки, шкода, завдані державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення, підлягають відшкодуванню в установленому законом порядку. Матеріальна шкода,

завдана територіальній громаді незаконними рішеннями сільських, селищних, міських голів, голів районних у місті, районних та обласних рад, їх заступників, керівників управлінь, відділів, інших структурних підрозділів виконавчих органів місцевого самоврядування, діями чи бездіяльністю посадових осіб місцевого самоврядування при здійсненні ними своїх повноважень, відшкодовується за рахунок місцевого бюджету в порядку, встановленому законом. Сільські, селищні, міські, районні у місті, районні та обласні ради, сільський, селищний, міський голова, голова районної у місті, районної та обласної ради мають право зворотної вимоги (регресу) до посадової особи місцевого самоврядування, яка заподіяла шкоду територіальній громаді, у розмірах і порядку, визначених законами України та статутами територіальних громад.

Посадові особи суб'єктів господарювання також можуть виступати суб'єктами матеріальної відповідальності, якщо з їх вини суб'єкта господарювання було притягнуто до господарсько-правової відповідальності за порушення дозвільного законодавства у формі господарсько-адміністративного штрафу або іншої, майнової за характером, адміністративно-господарської санкції. Вони несуть матеріальну відповідальність згідно з нормами Розділу IX КЗпП України.

5. Недостатньо врегульованими є відносини щодо притягнення до **господарсько-правової відповідальності** суб'єкта господарювання за здійснення господарської діяльності за відсутності передбаченого законом документа дозвільного характеру, надання суб'єктом господарювання недостовірної інформації щодо відповідності його матеріально-технічної бази вимогам законодавства.

Такі порушення у діяльності суб'єкта господарювання є порушенням суб'єктом одного із правил здійснення господарської діяльності – здійснення її у випадках, передбачених законом, лише за наявності документа дозвільного характеру (абз. 4 ст. 1 Закону України „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”).

Відповідно до ст. 240 ГК України прибуток, отриманий суб'єктом господарювання внаслідок порушення встановлених законодавством правил здійснення господарської діяльності, підлягає вилученню у дохід відповідного бюджету у порядку, встановленому законом. На сьогоднішній день Закон „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” не встановлює відповідного порядку в разі порушення суб'єктом господарювання положень дозвільного законодавства.

Цей порядок може визначатись спеціальним законом, що регламентує дозвільні відносини з приводу видачі окремих видів документів дозвільного характеру. В останньому випадку прибуток може бути вилучений у встановленому відповідним законом порядку, як і застосовані інші адміністративно-господарські санкції, передбачені законом.

Так, спеціальними законами передбачається застосування адміністративно-господарського штрафу до суб'єктів господарювання за здійснення господарської діяльності (господарських операцій) за відсутності передбачених законом документів дозвільного характеру. Наприклад, Закон України „Про відповідальність підприємств, їх об'єднань, установ та організацій за правопорушення у сфері містобудування” від 14 жовтня 1994 р. (ч. 1 ст. 1) передбачає штраф за проведення будівельних робіт без дозволу на їх виконання або без затвердженої проектної документації (у розмірі 50% вартості цих робіт), за проведення підготовчих робіт без дозволу на виконання підготовчих робіт або без дозволу на виконання будівельних робіт (у розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян). Згідно з ч. 1 ст. 44 Закону України „Про охорону культурної спадщини”, відповідний орган охорони культурної спадщини накладає на юридичну особу, яка є власником або уповноваженим ним органом чи замовником робіт, фінансові санкції за проведення будь-яких незаконних робіт, що можуть завдати або завдали шкоди пам'ятці, її території, охоронюваній археологічній території, охоронним зонам, історичним ареалам населених місць, у розмірі від тисячі до десяти тисяч

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Такими незаконними роботами можуть бути роботи, які здійснюються за відсутності передбаченого законом дозволу на їх виконання.

Якщо факт відсутності у суб'єкта господарювання документа дозвільного характеру з'ясується уповноваженим органом державної податкової служби, до відповідного платника податків може бути застосовано адміністративний арешт майна. У разі пред'явлення платником податків дозволу на провадження діяльності адміністративний арешт майна припиняється (підп. 94.2.4 п. 94.2 ст. 94, підп. 94.19.8 п. 94.19 ст. 94 ПК України).

б. Підстави **цивільно-правової відповідальності** за порушення законодавства з питань видачі документів дозвільного характеру закріплені в ч. 3 ст. 10 Закону України „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”: шкода, завдана фізичним або юридичним особам посадовими особами дозвільного органу внаслідок їх неправомірних діянь, відшкодовується у встановленому законом порядку.

Неправомірними діяннями посадових осіб дозвільного органу, в результаті вчинення яких фізичним або юридичним особам завдається шкода, можуть бути безпідставна відмова у видачі документа дозвільного характеру, видача такого документа з порушенням встановленого законом строку, неповідомлення або несвоєчасне повідомлення суб'єкта господарювання про прийняття рішення про відмову у видачі такого документа та ін. Унаслідок таких неправомірних дій (бездіяльності) юридична особа може не одержати очікувані нею доходи від господарської діяльності, яку вона розраховувала здійснювати і не могла здійснювати до моменту отримання документа дозвільного характеру, сплатити штрафні санкції за невиконання чи несвоєчасне виконання договірних зобов'язань, що не могли бути виконані внаслідок безпідставної відмови у видачі документа дозвільного характеру, та отримати іншу шкоду.

Порядок відшкодування шкоди, завданої неправомірними діями посадових осіб дозвільних органів, визначається статтею 1174 ЦК України і загальними

нормами глави 82 ЦК України про відшкодування шкоди. Якщо шкода була завдана суб'єкту господарювання, порядок відшкодування шкоди регулюється цими ж правовими нормами з урахуванням положень глав 24, 25 ГК України.

Закон України „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” (ч. 3 ст. 10) обмежує коло осіб, відповідальних за заподіяння шкоди фізичним чи юридичним особам внаслідок правопорушень у дозвільних відносинах, посадовими особами дозвільних органів. Однак така шкода може бути завдана також державними адміністраторами внаслідок неповідомлення або несвочасного повідомлення суб'єкта господарювання про прийняття рішення про відмову у видачі документа дозвільного характеру у встановлений законом строк, неповідомлення суб'єкта господарювання про одержання від дозвільних органів відповідних документів у встановлений законом строк. Як вказувалось вище, статтею 166-10 КУпАП передбачена адміністративна відповідальність державних адміністраторів за такі неправомірні діяння. У даному випадку завдана державним адміністратором шкода також може бути відшкодована фізичній або юридичній особі відповідно до положень статті 1174 ЦК України і загальних норм глави 82 ЦК України про відшкодування шкоди.

Таким чином, у чинному законодавстві визначаються основні засади відповідальності учасників дозвільних відносин у сфері господарської діяльності: уповноважених органів державної влади і місцевого самоврядування та їх посадових осіб, суб'єктів господарювання і їх посадових осіб. Найменш врегульованими на даний час є відносини щодо притягнення до господарсько-правової відповідальності суб'єктів господарювання за цю групу господарських правопорушень та притягнення до кримінальної відповідальності порушників дозвільного законодавства. Водночас норми Закону України „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” (ст. 10) щодо відповідальності у сфері видачі документів дозвільного характеру, знайшли розвиток у нормах Кодексу України про адміністративні правопорушення; положення Цивільного кодексу України, Кодексу

законів про працю країни , Законів України „Про засади запобігання і протидії корупції”, „Про службу в органах місцевого самоврядування”, „Про державну службу” про засади цивільної, дисциплінарної та матеріальної відповідальності формують достатню правову базу для притягнення до вказаних видів відповідальності порушників дозвільного законодавства.

Подальше впровадження у практику норм Закону України „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” вимагає вдосконалення й розвитку положень адміністративного, господарського, кримінального законодавства в частині притягнення до відповідальності за порушення дозвільного законодавства. Насамперед слід збільшити кількість складів адміністративних правопорушень, що передбачають відповідальність у цій сфері господарських відносин, оскільки зараз КУпАП встановлює відповідальність за досить обмежене коло порушень дозвільного законодавства. Кримінальний кодекс України доцільно доповнити нормами про кримінальну відповідальність за найбільш тяжкі порушення дозвільного законодавства, а в Законі України „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” слід встановити порядок вилучення прибутку у суб’єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність за відсутності документів дозвільного характеру. Закріплення пропонованих змін до законодавства забезпечить створення додаткових гарантій формування господарського порядку у сфері дозвільних відносин у галузі господарської діяльності.

Список використаної літератури:

1. Гуменюк В. А. Адміністративно-правове регулювання здійснення органами внутрішніх справ дозвільної системи. - Дис... канд. юрид. наук (12.00.07). – Х. : УВС, 1999. – 202 с.

2. Лихачов С. В. Дозвільне провадження в адміністративному процесі. – Дис... канд. юрид. наук (12.00.07). – Х.: НУВС, 2001. – 177 с.

3. Харитонов О. В. Дозвільна система в Україні. Дис... канд. юрид. наук (12.00.07). – Х. : Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого, 2004. – 197 с.

4. Солошкіна І. В. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності щодо підприємництва. – Дис... канд. юрид. наук (12.00.07). – Х. : ХНУВС, 2006. – 195 с.

5. Подлинев С. Д. Деятельность милиции по осуществлению разрешительной системы в условиях формирования рыночных отношений в Украине. – Одесса, 1996. – 144 с.

6. Труш І. Дозвільні центри у сфері господарської діяльності та принцип організаційної єдності / І. Труш // Право України. – 2007. – № 5. – С. 112 – 115.

7. Труш І. Закон України про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: проблеми його запровадження / І. Труш // Право України. – 2006. – № 12. – С. 75 – 79.

8. Апанасенко К. І. Юридична природа дозвільних відносин у сфері господарської діяльності/ К. І. Апанасенко // Вісник господарського судочинства. – № 6. – 2011. – С. 128 – 137.

9. Перкун К. І. Основні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності в Україні / К. І. Перкун // Вісник господарського судочинства. – 2009. – № 4. – С. 54–62.